

Гроздана Олујић

Звезда у чијим је људима нешто куцало

Кад је небо прозрано и ведро, оне се удруже, заблистају и
голицају нам машту.

Да је тако показаће ти и следећа ауторска бајка савремене
књижевнице Гроздане Олујић.

У тој бајци, у необичним околностима, срили су се једна
Звезда и један Чобанин.

И шта је потом било...? Читај и сазнаћеш.

Једне прозрчане летње ноћи међу звездама изби свађа која је
од њих најнежнија, најблиставија, најлепша. Шта ту рећи? Како
само једну од младих лепотица издвојити и дати јој круну лепоте?
Шапутале звезде, шапућући све више се спуштале ка земљи,
све светлије постајале и круниле се као латице сребрног цвета.

– Гле, свици! – узвикну будна саса у ливади.

– Гле, душе праведника! – прекрсти се стари рибар.

– Гле, дукати! – плесну длановима тврдица, а звезде се спустише још ниже да земљу изблиза погледају. Изненада се једна присети како се одавно нису окупале у језеру.

Како је тиха, како глатка била површина воде, блиставе и нежне
гране врба, врхови трава, лет свица! У ноћи пуној мириса трава
спуштале су се звезде и попут сребрних лептирица падале на језеро.
Звезда која је прва стигла на обалу језера чу некакав танани звук
и зачуди се. У својој небеској башти много је тога могла да види
или чује, али глас фруле био јој је непознат. Одакле долази?
Камо иде? Полако, задржавајући дах, прикраде се Звезда ка месту
одакле је звук долазио и виде: седи чобанче, свира, гласањем фруле
успављује ветар и трске, рибе лови.

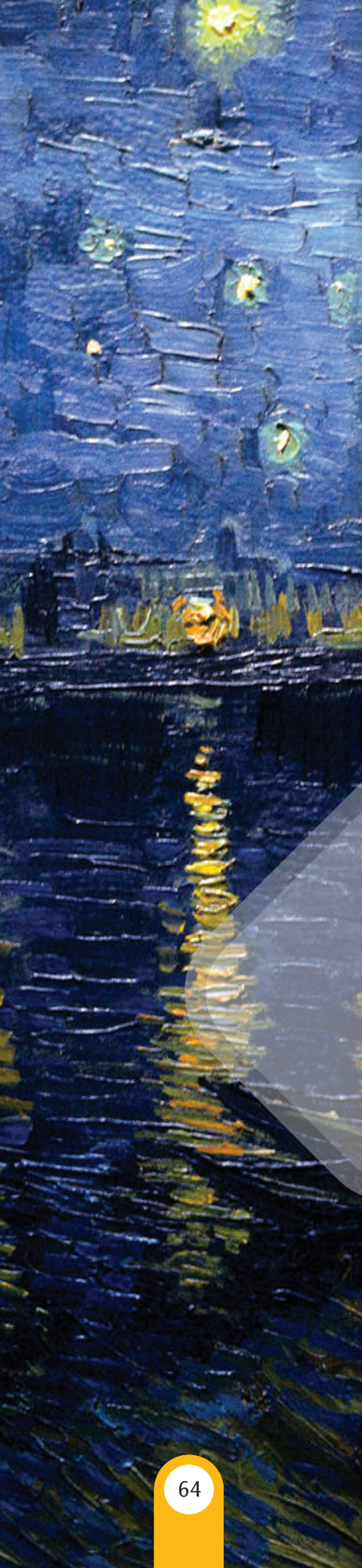
Загледа се Звезда у младића, не дише, не помера се с места.
Да је бацио удицу могао ју је у часу ухватити. Али, не осврће се
момак, не гледа. Зна: ко звезду небеску у срце прими – душу је
своју изгубио! Али, сопствене га очи не слушају! Сребрна и нежна
Звезда је од сваке девојке у селу лепша, као светлосни облак ка њему
иде, већ јој на образима дах осећа, нема времена за бекство.

– Свирај ми још мало! – замоли Звезда, а језеро сребром букну.
Како је могао да је одбије? Да од очију њених умакне? Засвира

17

саса – вишегодишња
биљка баршунастих,
љубичастих, опуштених
цветова који подсећају на звонце

момак тако тихо да шума задржа дах, а небо се звездама осу. Звездица се и не помери. Као окована стајала је и слушала, без даха, затворених очију. Тек када руб источног неба порумене – она отвори очи, и шапну:

– Морам ићи!

Чу ли младић њен шапат? Ко зна! Звезда је од те ноћи, сваки пут кад се небеска башта као ружичњак светлошћу оспе, силазила на језеро и слушала глас фруле, нема од нежности и чежње. А кад би се момак од свирке уморио, стављала му је главу себи у крило, заклањала га слапом косе и чекала да се на притихлим водама језера, као румени локвањ, јави први зрак сунца. Тек тада би му спустила главу с крила, пољубила га и придружила се својим небеским сестрицама. Је ли долазила мудрица Тау Ка? Шта се у шареној небеској башти збива није знала, није ни питала. Једва је чекала ноћ да сиђе на језеро. Је ли чудо што се Велика Звездана Мајка забрину:

– Ти, кћери, много изостајеш... – опомену је. – Сабери се и ради што и остале твоје сестре. Свет људи и свет звезда неспојив је.

Звездица тихо уздахну. Будаласте игре сестара нису је занимале, прегањање Данице с Месецом још мање. Чак је и о небеској кошути престала да брине, а ситне пакости и свађе звезда замарале су је. „Шта знају оне о очима младића? Шта о језеру и о тишини која као сребрни лабуд на њега пада чим у сумрак поцрне гране врба? Шта о свирали чобанина?”

– помисли Звезда и осети како се читавим њеним телом развила топлота, а у грудима нешто почиње да јој куца.

Крадом од сестара силазила је Звезда на језеро, остајући свакога пута све дуже, постајући свакога дана све светлија, све нежнија. Зар је то могло да остане непримећено? Једна за другом уходиле су је сестре, али је она успевала да се искраде, да побегне.

– На опасне си се ставе, кћери, упутила! – Велика Звездана Мајка набра чело.

Њена љубимица гледала ју је мило, блистајући. Тај и толики сјај збуни старицу.

Давно, у њеној младости, једна је звезда нагло синула, блештала и од сопственог блеска изгорела. Нико није сазнао зашто. Је ли овога пута исти случај? – Добро би било да не напушташ небеску башту! – рече Велика Звездана Мајка, али Звезда није могла да прихвати њен савет.

– Морам да је напустим, мајко! – Звезда жалосно обори главу. Звездану Мајку то у први мах наљути, затим уплаши.

– Шта је то с тобом, кћери? Јеси ли болесна? – Велика Звездана Мајка пипну јој чело, пипну образе: горели су. То је још више уплаши. Образи звезда блистави су, али хладни. Зашто су у њене миљенице зажарени? Какав је то шум? Звездана Мајка принесе ухо грудима своје најмлађе кћери и чу како оданде допире ужурбану куцање какво се на небеским ливадама никада није чуло. Од када звезде за себе памте – ниједној у грудима није шуштало, није куцало. Више се није могло оклевати. Позваше Мудре старце, али ни они нису знали шта би то могло да буде. Решено би да позову Видара – ако он не зна ко ће знати?

Од звезде до звезде летала је порука за Небеског Видара, три пута небо обиграла. Дошао је тек кад су по њега послали Велика кола, али могао је и да не долази. Ни он није знао шта то у грудима Звезде куца. Могао је само да нагађа.

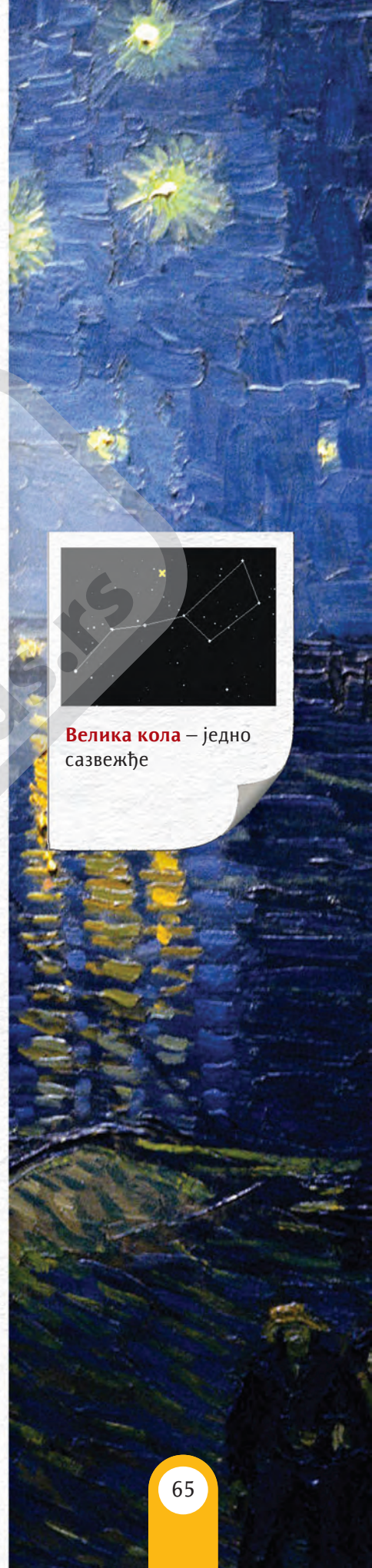
– Људи имају нешто што им у грудима куца! – рече Видар. – Зато умиру. Звезде су вечне, не знам шта је с овом. Није се још родила звезда која би имала људско срце...

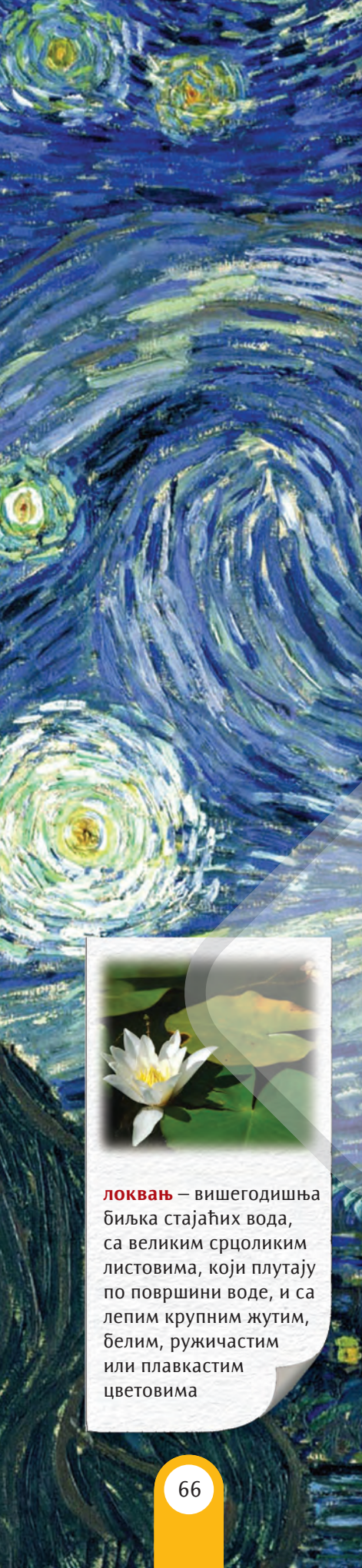
– Небески Видар преписа звезде мировање и тишину, па оде, а Велика Звездана Мајка наже се над кревет своје најнежније кћери. Затим закључа небеску башту.

– Шта ли је са Звездом? – питао се Чобанин и свирао тако нежно да

Велика кола – једно сазвежђе

локвањ – вишегодишња биљка стајаћих вода, са великим срцоликим листовима, који плутају по површини воде, и са лепим крупним жутим, белим, ружичастим или плавкастим цветовима

је лишће с врха капало, а месечина се као суза низ образ неба сливала. Али, његова Звезда не дође. Понекад, гледајући у небо веровао је да је види. Али, како да буде сигуран? Из далека све су звезде једнако сјајне, једнако нежне.

Над језером је, као ветром ношен лист, летело време. Одлазиле су на југ дивље гуске и враћале се, опет ишле. Јесу ли знале лисице на брежуљку да већ преко костију мајки трче? Чобанин није скидао поглед с неба. Постаде глатка и као ћилибар жута свирала у његовој руци...

– Ко је ово? – упита се Чобанин једне ноћи пуне месечине угледавши свој лик у води. Сребрна му је била коса, танке као у птице кости. Месец му је прохладном руком дотицао образ.

– Ти, који не престајеш да луташ – обрати му се Чобанин – јеси ли видео моју Звезду?

– Видео сам све звезде! – подиже Месец врх обрве. – Како да знам која је твоја?

– Моја је најнежнија, најломнија.

– Мислиш на ову којој у грудима нешто куца? Која стално покушава да побегне, јер не схвата да ће, настави ли како је почела, од сопственог блеска изгорети?

– То је, сигурно, моја Звезда! – кликну Чобанин и задрхта: зар звезде нису вечне? Замоли Чобанин Месец да га понесе у посету болесној Звезди, али Месец се наглас насмеја: то није било, нити ће бити, нека заборави на Звезду, нека на нешто друго мисли...

Мудар је био Месечев савет, али Чобанин није могао да не мисли на Звезду. И шума, и језеро, и свирала подсећали су га на њу, били пуни њена сјаја. Поче Чобанин да привиђа Звезду. У капи росе видео ју је, у лету свица, у оку гуштерице. Полако заборави на сан. Све дуже и нежније је свирао, док није и језеро, и шуму и Месец на небу зачарао. Обамрле и неме слушале су га звезде. Његова, наједном, букну и откиде се с неба. Шта је се тиче небо! Дођавола и вечност!

У светлом луку паде Звезда крај Чобанинових ногу. – Је ли то моје Чобанче? – упитала би се друга звезда, угледавши старца седе косе. – Је ли то моја Звезда? – упитао би се други Чобанин, угледавши звезду чије су се очи гасиле.

Али, ни Чобанин, ни Звезда нису ништа питали. Само је Звезда Чобанину пружила руку и подигла га увис. Травке су очи отварале да их виде. Њих двоје пењали су се све више, ко зна у која небеса стигли, ко зна у којој се небеској башти зауставили. Месец и облаци о томе не говоре...

Али, у светле летње вечери када се у језеру, као бели цветови локвања, расцветају звезде – силази са висина глас фруле и не престаје до зоре. Чују га само они који умеју да воле.

ЛИТЕРАРНИ КУТАК

- ◆ У ауторској бајци *Звезда у чијим је трудима нешто куцало* преплићу се фантастични и реални мотиви. Шта је чудесно, а шта могуће у овој бајци? Који ликови се издвајају и чиме?
- ◆ Звезде се брзо и у ројевима спуштају ка земљи. Око чега се препиру и свађају док лете??
- ◆ Која звезда је прва стигла на језеро? Шта ју је зачудило и опчинио? Како се обраћа Чобанину? Шта га моли?
- ◆ Нема од нежности и чежње, Звезда је сваке ноћи силазила на језеро. Шта ју је толико привлачило на језеру?
- ◆ Звезда луталица издвојила се од својих сестара. Ко се забринуо за њу? Зашто Велика Звездана Мајка упозорава своју ћерку да је свет људи и свет звезда неспојив? Шта ти мислиш о томе?
- ◆ Да ли Велика Звездана Мајка разуме и одобрава поступке своје љубимице? Којим речима и примером је опомиње и прекорева? Ко ме се, забринута и немоћна да реши проблем, обраћа за помоћ?
- ◆ Чија порука је три пута небо обиграла? Како Небески Видар тумачи понашање заблуделе Звезде? Коју терапију јој препишује?
- ◆ Препуштена миру и тишини, Звезда није заборавила свог Чобанина и његову музику. Како се изненада обрела у његовој руци? Шта ти то говори о љубави?
- ◆ Шта је Чобанин осећао и како је изражавао своја осећања? Чиме је дозивао своју Звезду? Где је видео њен лик, како је осећао њен дах?
- ◆ После много година Звезда је поново нашла свог Чобанина и одвела га на небо. Чиме је Чобанин заслужио место међу звездама?
- ◆ Каква је његова музика? Зашто ту врсту музике могу да чују само они који умеју да воле?
- ◆ Ова бајка, као свака бајка, завршава се срећно. Шта ауторка својом бајком поручује теби – читаоцу? Испиши у школску свеску неколико порука. Покушај да их стилски и језички прилагодиш фабули ове необичне приче.

АУТОРСКА БАЈКА

Ауторска бајка је прозна врста фантастичне садржине чији је аутор познат.

Писци ауторских бајки посебну пажњу посвећују психолошкој карактеризацији ликова, детаљним описима, предањима, сновима и другим елементима који једну радњу чине занимљивом и драматичном.

О разликама између усмене и ауторске бајке прочитај одломак из записа Љиљане Пешикан Љуштановић – „Усмено у писаном“:

„Ликови усмене бајке лишени су унутрашње психолошке развојне линије и мотивисани су превасходно властитим делањем. Насупрот њима, ликови ауторске бајке имају знатно развијенију психолошку карактеризацију и мењају се и развијају. Јунак усмене бајке

мења се углавном споља – прелази из једног социјалног статуса у други или се физички преображава савладавши разна искушења. Јунаци ауторске бајке мењају се изнутра и психолошки сазревају. Они имају блиско померен однос према чудесном. Могу поседовати или стећи нека натприродна својства, али се породична топлина, сродничке везе, пријатељство, заједништво, по правилу, стављају испред њих.“

Ауторске бајке су писали: Браћа Грим, Шарл Перо, Ханс Кристијан Андерсен, Оскар Вајлд, Александар Сергејевич Пушкин.

Код нас: Бранко Ћопић, Десанка Максимовић, Гроздана Олујић, Стеван Раичковић и други.

ПОЈАМ О ПОЈМУ

Гвоздена Олујић (1934), приповедач, романописац. Рођена у Ердевику. Најпознатија дела: збирке бајки *Седефна ружа и друје бајке*, *Небеска река и друје бајке*, *Дечак и принцеза*, *Принц облака*, *Злаштни шањир*, *Камен који је лепо*, *Снежни цвети*; романи *Излећу у небо*, *Гласам за љубав*, *Не буди заспале йсе*, *Дивље семе*, *Звездане лушалице*, *Гласови у ветру*.

КУТАК ЗА РАДОЗНАЛЕ

У Речнику српскохрватскога књижевног језика, који је издала Матица српска у Новом Саду 1973. године, под одредницом срце записано је:

Срце је централни мишићни орган који регулише крвоток у телу човека (и већине животиња) и који се налази на левој страни грудне дупље.

У истом речнику наведени су и следећи изрази који се односе на срце:

бити без срца – бити неосетљив, без осећања;

бити доброг (меког) срца – бити добар, имати осећања;

бити лављег срца – бити храбар, неустрашив;

бити накрај срца – расрдити се за најмању ситницу;

бити брат по срцу – бити истих мисли, жеља и осећања;

бити, лежати коме на срцу – бити предмет нечије бриге, нечијих мисли;

бити камена (тврда) срца – бити неосетљив, непопустљив;

преко срца – нерадо, преко воље; **примити к срцу** – добро упамтити;

угристи (ујести) за срце – причинити бол, непријатност;

из дубине срца – у највећој мери, веома јако;

на гладно срце, наште срца – на празан желудац;

терет му је (с)пао са срца – ослободио се велике бриге;

руку на срце – искрено, отворено;

рана на срцу – велика брига, несрећа.

👍 Одабери један од ових изрази и напиши састав у којем ћеш испричати неки доживљај који ти је прирастао за срце.

Фрула – народни дувачки инструмент. Израђује се од дрвета (најчешће од шљиве), трске, бамбуса и других материјала.

Мања је од флауте, има ужи отвор и због тога продорнији звук.

Према митологији овај музички инструмент припадао је Пану, старогрчком богу шума, пећина и природе, покровитељу пашњака, стада и пастира. Пан је од трске себи направио свиралу коју је назвао сиринга, по нимфи Сиринга која је, не желећи да Пану узврати љубав, скочила у воду и претворила се у трску.

У нашем народу је омиљен музички инструмент. Њене чаробне звуке пронели су и проносе светом Сава Јеремић, Бора Дугић и други.

